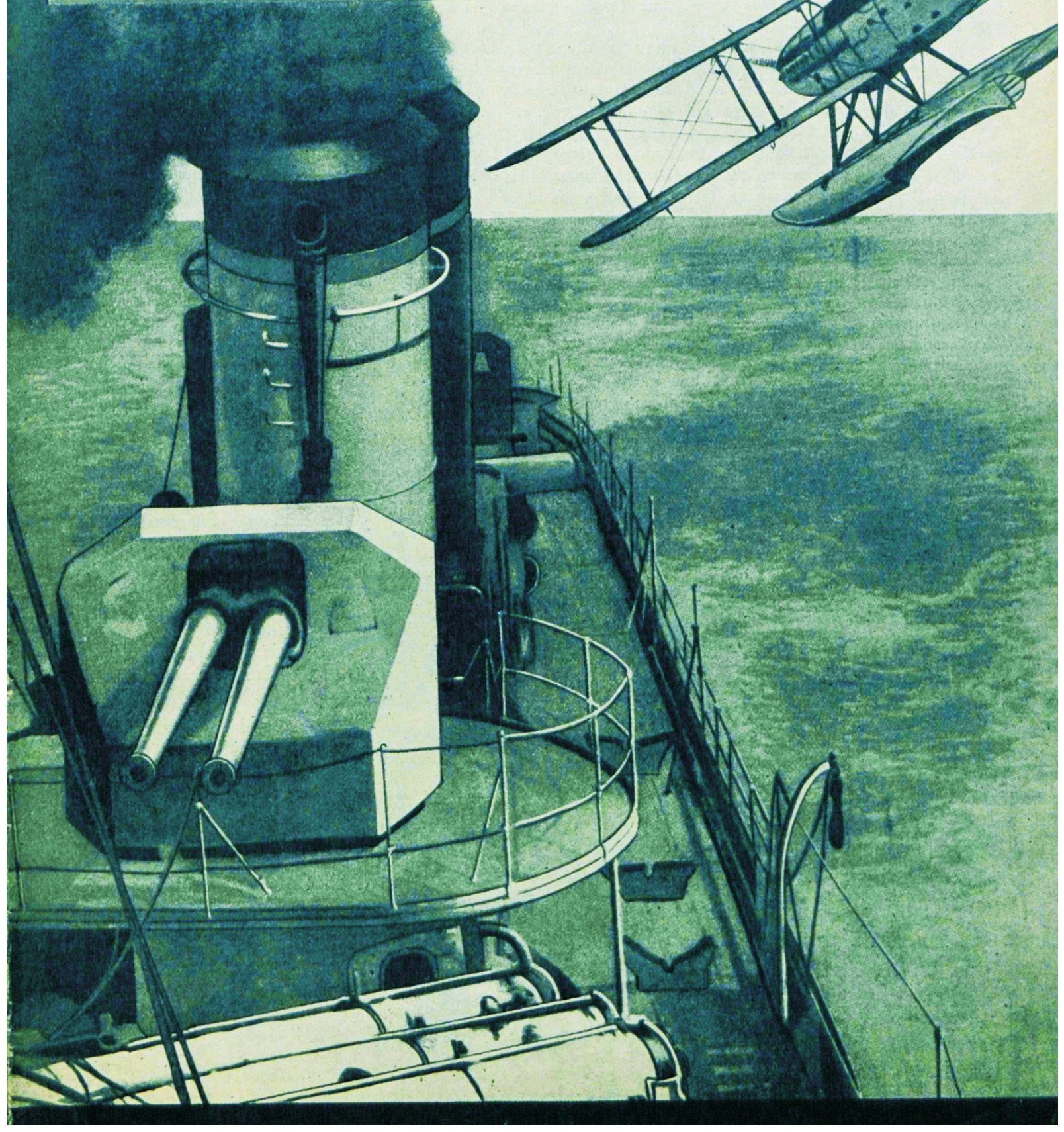

Meie Aeg

№ 5 1939

Maailma vastolud

Maailm kannatab tänapäev vastolude all rohkem kui kunagi enne. Seda tingib just kultuuriline areng. Vastolud on see vari, mis kultuur heidab. See on niisama nagu pimeduses ei teki varju, kuid mida heldam on valgus, seda tumedam on vari. Vastolu on õieti erinevus nähtuste vahel. Valguse ja pimeduse vahel erineb valguseaste. Materjaalne kultuur aga loob suured vahed inimeste vahel, mis tekitab pineva vastolu.

Looduses on vormide erinevus väga suur. Ometi puudub siin vastolude pinevus. Erinevaist nähtustest, kui need täiendavad üksteist, sünnib kooskõla. Iga kehaliige on teisest erinev ja just nii nad võivad üksteist täiendada ja olla kasulikud keha kui terviku moodustamiseks. Loodus on suurepäraselt seatud. Loomade ja taimede mitmekesisuse tõttu on loodus nii rikas ja täiuslik.

Inimeste erinevus aga muutub pinevaks vastoluks. Iga inimene püüab asetada enese kõige keskpunkti. Ta rõhutab ainult enese olemist, oma vajadusi, kuid jätab teiste vajadused tähele panemata. Nii iga inimese huvid riivavad teiste huviseid. Tööd tehakse ainult selle eesmärgiga, et saada raha enesele, aga mitte teenida ühiskonda. Haridus ja oskus kasutatakse omaenese kitsasteks huvideks. Mida suurem on isiksus, mida täiem on indiviid, seda rohkem vajab ta

endale. Enese rõhutamine on enese eraldamine teistest ja vastolu süvendamine teistega.

Maailma vastolud on õieti materiaalne ja vaimu vastolu. Tänapäeva kultuur on ühekülgne — materiaalne. On leitud teed materjaalsete väärtuste loomiseks. Inimkonna päralt on lõpmata suured varandused. Materjaalseid väärtusi osatakse luua. Aga milles seisab viga — väärtusi ei kasutata õieti. Puudub vaimne elu, ei mõelda elu kõrgematele seadustele. Mis on Kõigekõrgema tahe? Et üks inimene oleks teisele toeks. Nii teostuks õigus ja areneks täiuslik elu. Kristus avaldas ülema käsusõna: Armasta ligimest kui iseennast.

Vanasti oli vastolu ainult inimese ja inimese vahel, sõjaleeri ja sõjaleeri vahel. Jõud, mis olid vastamisi asetatud, olid võrdlemisi väikesed. Karest sõjaleerist võitles vahest ainult kaks tugevamat meest, nagu Iisraeli leerist Taavet ja viilistide leerist Koljat. Kelle tugevam mees langes, see oli sunnitud põgenema, sest nende jõud oli murtud. Seega kokkupõrkavad jõud olid väikesed, ja ka hävitus oli väike. Jõudude erinevus oli väike, vastolu oli väike. Mees võitles ainult mehega. Nende jõud ei olnud suurem kui ainult nende oma käte jõud.

Inimese elu oli ka vanasti hädaohus. Üks inimene oli teise vaenlane. Teel varitsesid teeröövlid. Aga teekonnale mindi mitmekesi ja oldi röövlite vastu kaitsitud. Küla hoidis ühte. Ainult küla sõdis küla vastu. Suuremat rühmitust ei saanud moodustada, sest puudusid läbikäimise võimalused. Nii ei olnud vastolu inimkonnas kuigi suur. Milline rahuline aeg. Milline vabadus tulla ja minna, kuhu tahad!

Inimeste vahel ei olnud nii suurt erinevust. Inimesed olid üksteisest lahus ja moodustasid inimkonna nagu iseseisvalt kasvavad puud moodustavad metsa. Metsas on küll mõni puu suurem ja varjab teist, kuid ei ole üldist hävitusi. On küll vastolu, aga mitte pinev vastolu.

Jõudude suurenedes kasvab vastolu maailmas.

Tööjõu demonstratsioon.

Kultuuri arenedes kasvas vastolu. Lähikäimine muutus hõlpsamaks. Inimeste erinevus suurenes. Tugevamad ja kavalamad tõusid etteotsa, koondasid oma mõju täiendamiseks suurema hulga inimesi. Võimuga suruti maha vastuseis, võimuga koondati jõud. Nii astus juba suurem jõud suuremale jõule vastu. Vastolu inimkonnas suurenes. Linn sõdis linnaga. Kui pealinn sai purustatud, siis hävis ka rahvas. Rahvas iseeneses ei ole tugev. Rahva liikmed ei toeta üksteist. Inimeste vahel valitseb vastolu. Valitseja ühendab rahva, kuid ka ainult omaenese huvides. Rahvas kui ühine jõud asetatakse teise rahva vastu. Jõudude vastolude tõttu on rahvad leidnud enesele otsa.

Kultuur ühendab inimesi ja sünnitab suuremate jõudude vastolu. Mida suuremad jõud kokku pörkavad, seda suurem on hävitus. Materjalne kultuur on niivõrra negatiivne, et ta võimalusi luues ühtlasi valmistab takistused.

Tänapäev on kultuur kõrgel tasemel. Sellepärast on ka vastolud suuremad kui kunagi enne. Lähikäimine on lõpmata soodus. Rahva juhil ei ole tarvis enam rahva esindajaid kokku kutsuda, et nende kaudu rahvale rääkida, vaid juht räägib otseteed rahvale. Raadio on võr-ratu võimalus. Nende võimaluste varal liidetakse miljonid inimesed ühiseks jõuks. Milline hiigeljõud see on! Selle jõu peale ollakse uhke, selle jõu peale loodetakse. Kuid see jõud nõuab ka suuri kulusid, et alal hoiduda. Seda suuremaks kasvavad rahva vajadused ja nõudmised.

Mida rohkem rõhutatakse enese olemsit, seda suurem hädaoht on sellest teistele. Jõud seatakse vastu jõule. Need jõud on praegu väga suured. Ja need iga päevaga suurenevad. Üks kui teine rahvas paneb välja oma viimse. Mida suuremad on jõud, seda suurem on vastolu.

Mõtleme vanaaja rahvastele. Nad on hävinud. Nende maa-kohtadel lasub praegugi eriline needus. Viljalised maad on muutunud tühjaks ja kõrbeks. Inimesed talitasid kõrgemate eluseaduste vastu. Ükskord sai nende ülekohtu mõõt täis. Kus

elu on ääretus vastolus, seal astub kõrgem jõud vahele.

Mõtleme sellele, et prohvetlikus sõnas on Babüloonia, Pärsia, Kreeka ja Rooma saatuse teada antud. Inimesed on talitanud oma mõtte ja soovi järele. Kuid viimased piirid on määratud Kõigekõrgem. Sedasama usume meie ka käesoleva aja kohta. Sellest räägime järgmine kord.

Vastolud ümbritsevad meid. Aga õppigem just nende varal mõistma, mis on tõde, mis on ilus ja hea. Me januneme teiste heatahtlikkuse, osavõtlikkuse ja lahkuse järele. Meie silmad otsivad inimesi, kes meile oma tähelepanu kingivad. Aga ärgem vajagem seda endale. Palju enam olgem valmis seda teistele jagama.

✦

Võitlus loodusega on loomine. Võitlus loodusega ei olegi õieti võitlus selles mõttes, nagu seda harilikult mõistetakse. Võitlus loodusega ei hävita looduse jõude, vaid juhib neid elu teenistusse, kuna sõda hävitab elu. Loodusega võitlejad on saavutanud suurimaid võite.

✦

Hea on see, mis soodustab elu, mis loob uusi võimalusi ja arendab elu kõrgemale.

Kuri ehk halb on see, mis elu hävitab, viletsaks ja halvaks teeb.

H. P.

Inimese väärtus

Inimese väärtust on hinnatud aegade jooksul väga mitmesuguselt. Vanaaja kultuurrahvaste juures oriendis valitseja omas peaaegu jumaliku austuse, kuid teised kodanikud olid nagu orjad ning sulased ilma isikliku õiguse ja varanduseta. Valitseja valitses oma tahtmise järgi oma alamate varanduse ja elu üle, ta andis ja võttis nagu see talle meeldis. Valitseja võimust annavad kujuka näite Egiptuse hauakambrid, püramiidid ja templid, mille ehitamiseks käsutati kokku üle maa inimeste hulga, kes täitsid valjule korrale alistudes oma ülesande, kuid et sealjuures tuhandeid hukkus, see ei olnud valitseja asi. Inimese elule ei omistatud mingit väärtust. Säärseid näiteid pakub meile mitte ainult vana aeg, vaid neid leiame rohkesti kogu ajaloo käigus. Kõik need kõnelevad meile selget keelt, et inimese elu ei hinnatud üldse, või kui seda hinnati, siis ainult niipalju, kui sellest oli valitsejale kasu. Keskajal oli inimesel ainult siis väärtust, kui ta kuulus teatavasse seisusesse, tsunfti või gildi. Alles uuel ajal leiti inimene. Nüüd ei olenenud inimese väärtus enam sellest, kuhu ta kuulus, vaid talle omistati seepärast suur väärtus, et ta on inimene.

Kuigi uus aeg leidis inimese, juhtides tähelepanu tema suurele väärtusele, siiski on sellest hoolimata ka uuel ajal inimese väärtust hinnatud madalalt. Korraldamatud tsiaalsed olukorrad ja ohvriterikkad sõjad on selle tõenduseks, kui vähe arvestatakse inimese elu väärtusega. Seepärast on küllalt põhjusi enam tähelepanu kinda küsimusele inimese väärtusest.

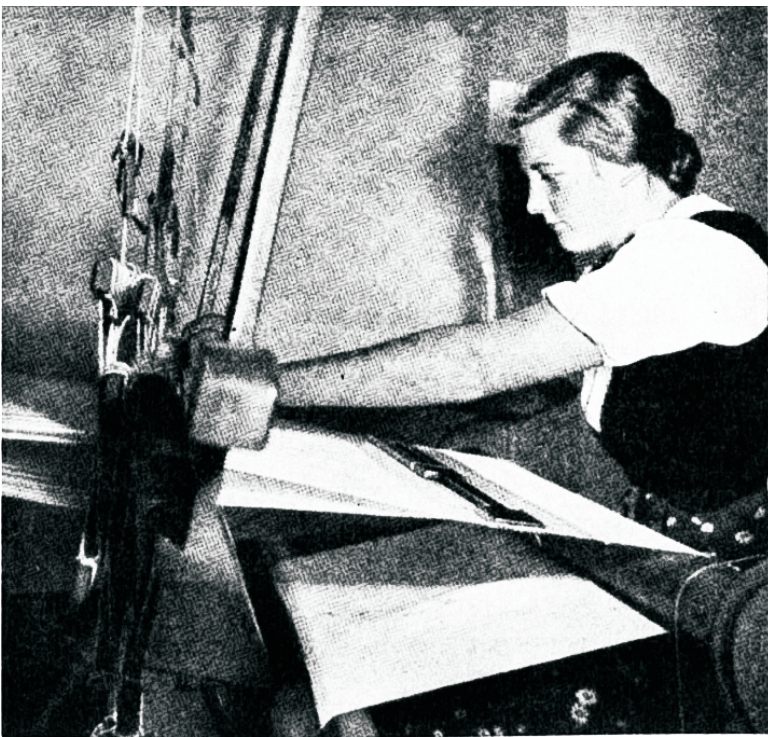
Tööga luuakse väärtusi.

Inimene omab kogu looduses ainulaadilise seisukoha, millist pole ühelgi teisel olendil. Selle seisukoha võimaldavad talle tema vaimsed ja hingelised võimed. Ta võib ülesandeid või probleeme lahendada mõtlemise abil, mis on väga keerukas psüühiline toime. Fantaasia abil ta loob uusi kombinatsioone sisaldavaid kujutlusi, mis etendavad tähtsa osa kunstilises loomingus, kuid ka teaduses ja tehnikas. Inimene ei tunne ta mitte ainult väliseid nähtusi, vaid reageerib ka nendele mitmesugusel viisil. Tal on tundmused. Rääkimisvõime abil on tal võimalus väljendada oma soove, tundeid, kujutlusi ja mõtteid. Kõik need võimed teevad inimese looduse väärtuseks ning annavad talle suure väärtuse. Nende võimete abil inimene võib väga palju anda, olla suur heategija kogu inimkonnale. Niisuguste inimeste hulka kuuluvad leidurid, kes oma mõtlemisvõime ning püsivate katsete abil on rikkastanud inimkonda rohkete leidustega, mis omavad igapäevases elus lõpmatu suure tähtsuse. Nende elutöö on nii väärtuslik, et seda ei ole üldse võimalik küllalt hinnata. Fantaasia tegevuse abil on inimene kunstilises loomingus — poeesias, muusikas, kujutavais kunstides — jõudnud kõrgeväärtuslikele saavutusile, mis on pakkunud teistele inimestele kunstilist naudingut ning on aidanud tõsta inimkonda kõrgemale vaimsele tasemele.

Inimese väärtus ilmneb ka tema kõige harilikumates tegudes, mis näiliselt on nii tähtsusetud, kuid tegelikult ometigi tähtsamad kui oskame arvata. See tuleb nii kujukalt esile perekondlikes vahekordades. Näiteks ema on valmis kõige suuremeelsemateks tegudeks. Ta valvab oma lapse haigevoodi juures ööd läbi, või annab viimase suutäie oma nälgivale lapsele. Isa loobub kõigest mõnusustest, et aga perekonnale muretseda väarikat ülespidamist. Tänuulik poeg töötab oma vanemate kasuks, püüab olla neile toeks. On kõigile selge, et niisuguste inimeste väärtus on suur, kes ei arvesta oma mõnusustega, oma kasudega, oma maitsega ja soovidega, vaid kes on valmis end ohverdama oma omaste, oma kaaskodanikkude, oma isamaa või kogu inimkonna kasuks.

Niisuguste suurte väärtuste loojate hulka kuuluvad need inimesed, kes on saanud aru kui suur väärtus on inimesel juba iseenesest, ning kes siis on töötanud inimkonna kasuks, hoolimata sellest, kui palju neil sealjuures tuli kannatada. Neil oli selge inimese suur väärtus ning see asjaolu põhjustas neid olema tegev inimese elu alalhoidmiseks. Parimaks näiteks sääraste ini-

Töö tõstab inimese väärtust.

meste hulgast on kuulus pedagoog Pestalozzi. On tuntud tema peaaegu üliinimlikud pingutused vaeste kasuks. Vaesed ei ole tal mitte ainult sotsiaalse hoolekande esemed, vaid need on inimesed, ning seepärast tuleb neid aidata. Säärase teguviisiga ta sai väärtuste loojaks, ja tema nime nimetab igaüks heameelega. Igal rahval on niisuguseid mehi, kes on teinud endale ülesandeks oma rahva eest hoolitsemise, kusjuures neid on alati juhtinud mõte, et inimese väärtus on suur. Sellest arusaamisest juhitud tegevus on annud neile ületamatu väärtuse, mida tõendab asjaolu, et neid mäletatakse püsiva tänuga.

Igal inimesel ei ole võimeid saada leiduriks, õpetlaseks või kunstnikuks, kuid igaüks võib alista ühiskonnas maksvatele seadustele ning kõlbelistele normidele. See inimene, kelle elus ning tegutsemises on mõõduandvad kõlbelised põhimõtted, on suure väärtusega. Oma eeskujuga ta muutub ülesehitavaks teguriks ühiskonnas, ning sel teel ta on väärtuslik. Inimene, kes oma teoga näitab, et ta ei austa kõlbelisi norme, kaotab oma väärtuse. Ühiskond ei hinda niisugust inimest, ei usalda talle mingisugust ülesannet, vaid peab ta isegi eemaldama, sest et ta on hädaohtuks, hävitades neid väärtusi, mis teevad inimese suureks. Alles see inimene, kes põlgab teha midagi niisugust, mis on eluseaduse vastu, omab endas valminud väärtuse. Maksvatele kõlbelistele normidele alistumine moodustab tähtsaima osa inimese väärtuses, sest see õilistab inimese intellektuaalsed ja kunstilised võimed ning seeläbi inimene omandab kõrguse.

Inimese väärtus oleneb palju sellest, kas ta on suur või ta tahab olla suur. Ühed on tõeliselt suured, sest neil on suuruse absoluutne väärtus, kuid teised tahavad olla suured

teiste inimeste kulul või püüavad selleks saada kõrvaliste abinõude varal. Nende auahnus tahab, et neid tunnustataks ja imestataks, ilma et nad ise küsiks, kas nende teotsemine on inimesele kasuks või kahjuks. Nende uhkus põlgab ning alahindab teisi ja püüab oma üleolekut läbi suruda. Teiste tõelised väärtused ei leia nende poolt tunnustamist. Kus neil oleks tarvis teiste tegu hinnata tunnustavalt, seal nad koguni väljendavad sõnu, millega vähendada teiste väärtust. Nad ei taha lasta tulla esile teiste vaateid, mõtteid ning arusaamisi, vaid püüavad nende väärtust pilkavalt alandada, et selle juures ise enam hiilata sellega, mis nemad on mõtelnud, tahtnud, ütelnud ja teinud. Alati nad seavad oma mina esiplaanile, kartes, et neid muidu ei panda tähele või isegi võidakse unustada. Sääraselt tegutsev inimene kisub maha oma väärtuse ning oma ülalpidamisega ta ei lase ka teistes areneda väärtusi. Sel teel muutub ta seltskonnale isegi kahjulikuks. Kes ennast ise nii väga ülendab ning suureks teeb, see alandab ennast teiste silmis väga suuresti. Oma teguviisiga ta annab mõista, et tal ei ole suurust, mida peaks imestatama, vaid ta tahab ainult, et teda imestataks. Tõeliselt suured inimesed selle vastu aga ei vaja mingisugust välist paremust või hiilgust, et võita lugupidamist, austust ja armastust. Me näeme, et suuri mehi austatakse nende alamate poolt siis kõige südamlikumalt, kui nad kogu oma võimu juures on tagasihoidlikud ja lihtsad.

Selle üleliigne hindamine, mis ise ollakse või mida omatakse, ei tee inimest suureks. See ei kutsu esile imetlust ega austust, vaid hoopis vastupidist, nimelt salajast pilget, põlgust ja armastusetust. Kui inimene aga hindab õieti oma väärtust, siis tuleb see talle kasuks. Arusaamine oma erilisest seisukohast kogu looduses teeb inimese kõlvuliseks oma ülesannete täitmiseks.

Inimene on oma olemuselt suur ning ta peab ka sellisena püsima. Ta ei tohi kunagi kaotada oma väärtust. Ristiusk kriipsutab alla seda, mis hoiab inimese väärtust ning mis teda teeb väärtuslikuks. Jumala palge ees on iga inimene väärtuslik. Ta tahab, et igas inimeses areneksid kõige suuremal määral need tegurid, mis annavad talle väärtuse siinses elus. Kuigi kõik on alistatud kaduvusele, siiski inimese väärtus ei tohi hävida, vaid temas peab olema midagi niisugust, mis püsib igavesti. Et näidata väärtusliku elu eeskujuga, selleks elas Jumala Poeg, Kristus siin maa peal, ning suri selleks, et anda inimesele jõudu vabanemiseks kõigest ebaväärtuslikust. Jumal on teinud kõik, et inimeses võiksid säilida igavesed väärtused, ning et inimene võiks elada igavesti.

R. Vinglas.

Ajaloo algallikas

Piibli raamatud sisaldavad palju genealoogilisi andmeid. Juba alates Piibli esimese raamatuga märkame millise hoolsusega on peetud aruandeid. „Ja Adam elas sada ja kolmkümmend aastat ja sünnitas ühe lapse... ja pani temale nime Sett... Ja Sett elas sada ja viis aastat ja sünnitas Enasi... Ja Enas elas üheksakümmend aastat ja sünnitas Kenani.“ 1. Moos. 5, 3—9. Läbistades pika usuisade, kohtumõistjate ja kuningate ajastu, leiame nende kohta katkestamatu aruande. Terved peatükid on kirjutatud suguvõsade sugupuudest. Aja raamatu esimesed üheksa peatükki sisaldavad peaaegu täielikult suguvõsade liikmete loetelu.

Jumala valitud rahva aruannete hulgas on teateid ka teistest vanaaja rahvastest. Egiptus, Babüloonia ja Assüüria on Piibli ajaloo uurijale väga tuntud nimed. Pühakirjas on andmeid suurte linnade tekkimisest ja vägevate monarhiate algusest. Ajaloolane võib määrata kindlaks rasside tekkimise Piibli põhjal. Samuti ta võib Piibli andmetel kindlusega öelda, kust said alguse Babülon, Niinive, Tüüros ja Jeruusalem. Piibli lehekülgedel on kirjutatud säärase vägevate nimed, nagu Pul, Assüüria kuningas; Tilgatpilesar, tema järglane; suur Babüloonia Nebukadnetsar; Evilmerodach, ta poeg; Cyros, Dareios, Artaxerxes Pärsias; ja veel palju teisi mineviku rahvaste juhte.

Piibli kuulutus.

Piibel annab suure vaimuliku kuulutuse inimlastele. Lunastus patust, pühitsus ja päästmine on tuntud sõnad neile, kes on järginud Jumala Sõna. Miks on aga vajalikud näiliselt lõputud genealoogilised aruanded? Mis on meie usul ühist ajalooliste andmetega? Miks pidid pühad mehed, keda juhtis Püha Vaim, märkima üles iga väiksema ajaloo ja suguvõsa nimistu pisiasja?

Meie vanemad võisid pidada Piibli ajalugu ja suguvõsade nimistut mitteoluliseks. Tänapäev on aga teisiti. Käesoleval kahtlustuse ajastul tahetakse kõigutada kõike, mis annab kõigutada. Ikka jälle tungitakse Piiblile kallale. Piibilik loomislugu heidetakse kõrvale. Kuid Moosese esimese raamatu esimese peatüki äraheitmine tähendab ka teise ja kolmanda peatüki äraheitmist. Kui pole loomist, siis pole ka pattulangemist; kui pole pattulangemist, siis pole ka lepitust; kui pole lepitust, pole ka tarvis Lunastajat; kui pole Lunastajat, pole ka sisendatud Piiblit. Piibli ajaloolise aluspõhja tõelikkus saab võitlusväljaks, millel seisab või

langeb usk Piiblisse, tema õpetusse ja põhitõdedesse. Oleks rumalus rääkida kõrgemalt poolt sisendatud raamatust ja usust, kui Piiblis leiduks kõikjal valeandmeid, ajaloolisi vääртеateid ja ebatäpsusi.

On olemas neli veenvat põhjust, miks Piiblis on antud nii tähtis osa ajaloolistele ja genealoogilistele aruannetele.

1. Nad tõendavad Piibli sisendamist.
2. Nad tõendavad loomise tõelikkust.
3. Nad tõendavad Jeesuse lunastustööd.
4. Nad tõendavad Piibli prohvetikuulutuste täpsust.

Nad tõendavad Piibli sisendamist. Piibli autoriteetsus lunastusküsimustes saab kindlaks autoriteetsuse läbi ajaloolistes andmetes. Meil on usk raamatusse, mis läbi katsudes on leitud olevat tõde ka kõige väiksemates pisiasjades. Kui Piibel on tõde ajalooliselt, siis on ta samuti tõde õpetuslikult. Möödunud saja aasta jooksul on põhjalikult uuritud ja sõelatud Piibli aruandeid ning pärast kõiki läbikatsumisi paistab Piibel jälle uues hiilguses. Piibli tõed on leidnud kinnitust. Jumalik käsi on hoidnud selle raamatu aruannete puhtust.

Arheoloogia annab võtme.

Läbi aastasade ja isegi -tuhandete on taevase hoolitsenud vajaliku tõenduste tagavara eest, mis on tarvilik viimastel päevadel usu eest võitlejaile. Ja iga labidatäis mulda, mida nüüd kaevab arheoloog, kinnitab Piibli tõelikkust. Arheoloogia avastused on sundinud vaikima nii mõnegi pilkaja ja pööranud ümber palju kahtlejaid. Aegade jooksul on liiv katnud mineviku varemed ja varjab seega endas hiigelhulga tunnistusi Piibli ajaloo tõenduseks.

„Pole olnud Hiti rahvast,“ hüüdsid kord kriitikud. Arheoloogia vastab sellele süüdistusele määratu hulga tõendustega, et on olnud säärane riik kauges minevikus.

Babüloonia kuninga Ham-murapi seaduste tahvel.

Behistani kalju Pärsias, 550 m kõrge. Kaljusse on raiutud susiani, pärsia ja babüloonia keeles aruanne Pärsia kuningas Darciose võitudest.

„Mooses ei ole kirjutanud Pentateuchi (5 Moosese raamatut), sest sel ajal ei tuntud üldse veel kirjakunsti,“ juubeldasid Piibli vastased. Kuid Piibli Jumalal oli tagavaraks kaks „kivi“, mis ootasid aega, mil nad kisendaksid, et Piibel on tõde. Napoleoni sõjakäigu ajal leidsid mõned ohvitserid Egiptuses Rosette'i linna läheduses musta basaltkivi. Sellel olid raidkirjad kreeka-, hilis-egiptuse ja vana-egiptuse keeles. See kivi andis võtme hieroglüüfide mõistmiseks. Vajati veel teist võtit — võtit, mis oleks avanud vana-babüloonia kiilkirja. Behistani kalju, mis avastati Pärsia Kurdistanis, kandis samuti kolmekordset kirja, millest üks näis olevat vana-babüloonia iseloomuga. Inglise ohvitser, sir Henr Rawlinson, kirjutas ära need kirjad. Pärast hoolikat uurimist selgitati ka see kiri.

Mis oli tulemus? Avanes kaugele ulatava tähendusega aruanne vanaaja rahvaste üle. Piibli täpsus seati jalule ja arvustajad vaikisid. Kas võis Mooses olla kirjutanud Pentateuchi? „Babüloonia Aabrahami ajal,“ ütleb Sayce, „oli kõrgemalt arenenud maa, kui seda oli Inglismaa George III ajal.“

„Moosese ajal polnud veel heebrealastel mingit regulaarset käskude kogu — seepärast on Pentateuch hilisemate kirjutajate töö,“ oli kriitikute teine väide. Aastal 1901 avastati must dioritmonument, millesse oli raiutud suure Hammurapi (Babüloonia kuningas, umbes

2050 e. Kr.) käsud ja seadused. See Hammurapi polnud keegi muu, kui Piibli Amravel, kellest kirjutab 1. Moos. 14, 1. Ta oli Aabrahami kaasaegne. Jälle oli Jumal teinud tõeks oma Sõna. Isegi vanaaja kunstipäraste pottide tü-

Rosette'i kivi, mis sisaldab vana-egiptuse (hieroglüüfide), hilis-egiptuse ja kreeka kirjad.

kid annavad tumma kuid vägeva tunnistuse Piibli ajaloo tõelikkusest.

„Mitte vähema kui kümne tuhande potitüki uurimine võimaldas Garstangil määrata kindlaks andmed Jeeriku languse kohta ning see kinnitas Joosua ja Kohtumõistjate raamatute ajalooliste andmete täpsust.“ Religious Digest, Mai 1938.

Nad tõendavad loomise tõelikkust. — Pole paremat vastust elu tekkimise kohta, kui see, mille annab Piibel. Kui vana on inimkond? Kust tuleb inimene? Kes on elu alustaja?

Elu tekkimise autoriteetne aruanne.

Lühidalt, kokkuvõtlikult, autoriteetselt ja veenvalt annab Piibel vastuse elu tekkimise kohta. Aastate arv pärast diluuviumi aega on kindlaks määratud peaaegu matemaatilise täpsusega. Enne veeuputust pole aga jäänud jälle ühtki mälestuseset, välja arvatud maailma varem, mis olid põhjalikult segi paisatud, mattes enda alla troopika puud ja loomad üheskoos põhjamaa igavese lume ja jääga, samuti kandes maismaa liiva ja kaljude keskele müriaadid mereloomi ja jättes need läbi aegade Piibli veeuputuse kindlaks tõenduseks.

Ent mis tähendavad pikad ajastud, millest on räägitud Egiptuse, Babüloonia ja Hiina ürgses ajaloos? Kas need ei ole vastolus Piibli ajaloo ja veeuputuse jutustusega?

Väga palju umbkaudseid arvamusi, palju alusetut ja väärtusetut spekulatsiooni on tunginud ürgajaloo uurijate andmetesse. Sealpool Egiptuse kaheksateistkümnendat dünastiat valitseb kindlusetus. Aruanded on katkendilised ja ebakindlad. Et tuua näide kindlusetusest, mille varal püüavad ajaloolased koostada Vana-Egiptuse ajalugu, võime märkida mitmesuguseid aastaarvuseid, mis on omistatud Menesi ajale, kellest mütolooia räägib, et ta oli kuningas esimesest dünastiast. Rawlinson määrab Menesi aja kindlaks 2250—2450 aastale e. Kr.; Meyers 4500; Breasted 3400; Marett, prantsuse autor 5004; Josephus 2350; Vilkinson 2691. Mitte kaua tagasi märkisid ajaloolased Egiptuse ajaloo algust 4000—5000 aastale enne Kr. Meie aga teame, et Egiptuse ajalugu ei alanud enne veeuputust.

Sama kindlusetu on ka Vana-Babüloonia ajalugu. Õige aeg on leitud Hammurapi valitsusajale, kes oli kuues kuningas Babüloonia esimeses dünastias. Hammurapi oli Aabrahami kaasaegne. Professor Kent Yale ülikoolist ütleb: „Suure Hammurapi valitsusaeg hiljuti avastatud kuninglike kroonikate valgusel ei võinud olla enne 2100 a. e. Kr. ja tõenäoliselt aastal 1900 e. Kr.“ Tõendusega esimese dü-

nastia kuuendast kuningast on selge, et Vana-Babüloonia ajalugu ei ulatu kaugemale veeuputuse ajast.

Esimesed pärastdiluuviumiaegsed elanikud vanas Babüloonias olid sumerlased. Need olid Kuus'i lapsed, kes oli Hami poeg. Kuusiitlane Nimrod ehitas pärast veeuputust üles endise tsivilisatsiooni varem.

Üks tähtsamaid ajaloo lehekülgi, mis iial on kirjutatud, on 1. Moosese 10. peatükk. Nimrodist, Hami pojapojast, ütleb aruanne: „Ja Kuus sünnitas Nimrodi ja tema kuningriigi hakatus oli Pabel ja Erek ja Akkad ja Kalne Sineari maal.“ Hiljem tungis sinna maale teine rass teissuguse keelemurdega. Need olid Semi järglased. Sargon I oli nende esimene kuningas.

Mesopotaamia orust rändasid Hami järglased edasi lõunapoole. Ridpath ütleb: „Etnograafiline on kerge näha vana Kaldea isikus ja kujus kuusiitlase tüüpi, kes olid vanad araablased, hamiitlikud kananiitlased, abessiinlased ja egiptlased.“

Alusetud väited kaovad.

Veelkord tähendame, kui lähedane on ajajärk veeuputuse ja esimeste inimeste tuleku vahel Mesopotaamia lausikmaale. Tõendused näitavad järelikult, et Egiptuse ajalugu algab hiljem, mitte varem, kui sumerlaste ajalugu Vana-Babüloonias. Pärast veeuputust ehitas Nimrod Babüloni. Vanad varem, mis olid tõendavad Piibli ajaloo tõepärasust.

Kuidas on aga lugu hiinlaste ürgajaga? Hiinlased vaatavad Fu-hi'le kui oma esimesele ajaloolisele valitsejale. Tema eluaeg on asetatud aastatesse 2852—2738 e. Kr. Ta on kujutatud inimesena kala sabaga. Kolmest esimesest Hiina kuningast loeme Inglise entsüklopeediast: „Kui meil ei ole põhjust salata nende olemasolu, ent nende kohta avaldatud andmed sisaldavad küllalt uskumatut, mis õigustavad neile vaatama kui müütides kujutatud isikutele. Kronoloogia on samuti ilmselt kindlusetu.“

Isegi ajaloo kaanon, mis on kirjutatud suure Konfuutsiuse poolt, ei tea midagi nendest kolmest esimesest kuningast. Mitte varem kui umbes 2000 a. e. Kr. on Hiina ajaloo alguspunkt.

Inimsugu pole nii vana, nagu paljud usuvad ta olevat. Ajaloo faktid kooskõlastuvad Piibli aruannetega meie maailma algusest. Ainult nende inimeste fantaasia, kes mängivad umbkaudsete arvudega, ei kooskõlastu Piibliga. Kiri ütleb: „Jumal lõi inimese oma näo järele.“ Sa teed hästi kui usud Piibli selget inimkonna liikmete loetelu, mis ei lähe tagasi kuskile ürgsesse sohu algraku juure, vaid Aadama juure, kes loodi Jumala näo järele.

V. J. Johns.

Kindel prohvetisõna

Jumala kohta öeldakse Pühakirjas: „Jumala nimi olgu kiidetud igavesest ajast igavesti; tema käes on tarkus ja vägi. Tema pöörab kõik-sugust aega, ta teeb, et kuningad oma aujärje pealt ära saavad, ja tõstab teised kuningaiks; ta annab tarkadele tarkuse ja mõistlikkudele mõistuse. Ta ilmutab, mis sügav ja salajas on, ta teab mis pimeduses, sest tema juures elab valgus.“ Taan. 2, 20—22.

Tulevaste asjade teadmist ei hoiu Jumal endale, vaid ilmutab vajalisel määral inimestele. Prohvet ütleb: „Sest Issand Jehoova ei tee midagi, kui tema mitte ei ilmuta salajat nõu oma sulastele, prohvetitele.“ Amos 3, 7. On olemas mitmesuguseid raamatuid, mida kõrgemaks ilmu-tuseks peetakse, kuid täielikult sisaldab ainult Piibel ennustusi ja selgitusi tulevaste sündmuste kohta. Need ettekuulutused tõendavad, et Piibel on Jumala sõna. Piibli prohvetikuulutuste kohta kirjutab Peetrus: „Sest inimese tahtel ei ole iial ühtegi prohvetikuulutust esile toodud, vaid Püha Vaimu kantuina on inimesed rääki-nud, saades seda Jumala käest.“ 2. Peetr. 2, 21.

Inimlik teadmine on nii piiratud, et kõik mineviku läbielud muinaslugudena ununevad, oleviku sündmused sagedasti vastukäivate kir-jeldustena avaldatakse, kuna tulevik täielikult tumedaks jääb. Ainult Jumala juures on valgus ja tema üksi on kõikteadja. Jumala prohvetlik sõna ei valgusta mitte üksi maailmasündmusi, vaid selgitab ka meie teed taevase Kaanani poole. Jumal on alati oma rahvast prohvetikuu-lutuse läbi juhitanud. Ta ütleb prohvet Jeesaja läbi oma käitumisest inimesooga: „Endisi asju olen ma ammust ajast kuulutanud... Enne kui see tuli, olen ma selle kuulda annud, et sa ei peaks ütleva: mu ebajumal on seda teinud.“ Jees. 48, 5. Seepärast võis Joosua oma elu lõpul prohvetikuulutuse imelise täitumise kohta öelda: „Ja teie teate kõiges oma südames ja kõiges oma hinges, et ei ole maha langenud üksainus sõna kõigist häist sõnust, mis Jehoova Jumal teie pärast on rääkinud; kõik on teie kätte saanud, ei ole sellest üks ainus sõna maha langenud.“ Joos. 23, 14.

Jumal kuulutas ette-tuleviku sündmusi, mis olid ühenduses tema lunastusplaanidega. Mitmed neist ettekuulutustest täitusid lähemal ajal, tei-sed pidid jääma pitseerituiks pikemaks ajaks, kuni ettekuulutatud sündmuste täitumine avas hiljem paljude silmad ja kinnitas nende usku Jumala sõna tõdedesse. Nii näiteks oli Jumal lasknud Kristuse inimesekssaamise, tema kann-

tamised, surma ja ülestõusmise aastasadu ette kuulutada. Kui oodatud Messias rahva keskel elas ja oma jüngrite tähelepanu oma misjonile juhtis, nad ei mõistnud seda mitte. Nii me loe-me: „Aga ta võttis need kaksteistkümmend enese juure ja ütles neile: „Vaata, me läheme üles Jeruusalemma ja kõik viiakse lõpule, mis prohvetid on kirjutanud Inimese Pojast. Sest ta antakse ära paganate kätte ja teda naer-dakse ja teotatakse ja tema peale sülitatakse, ja kui nad teda on roosaga peksnud, tapavad nad ta, ja kolmandal päeval tõuseb ta üles.“ Aga nemad ei saanud midagi aru sellest ja see kõne oli varjul nende eest, ja nad ei mõistnud seda mitte, mida öeldi.“ Luuka 18, 31—34. Niipea kui need sündmused olid täide läinud, siis Kristus tuletas neid ettekuulutusi jüngritele meele, öeldes: „Need on need kõned, mis ma teile rääkisin veel teie juures olles; sest kõik peab täide minema, mis on kirjutatud minu kohta Moosese käsuõpetusse, Prohvetitesse ja Lauludesse. Siis ta avas nende mõistuse, nii et nad aru said kirjadest.“ Luuka 24, 44. 45.

Prohvet Taanieli nägemuste ühe osa kohta anti inglile käsk: „Kaabriel, seleta sellele näge-mine“ (p. 8, 16), kuna teise osa nägemuste kohta öeldi: „Mine, Taaniel, sest sõnad on var-jule ja pitseniga kinni pandud.“ Siiski tol korral seletamata jäetud nägemuste kohta öeldi: „Taaniel, pane sõnad varjule ja pane raamat pitseniga kinni kuni aeg otsa saab; siis võtavad paljud neid läbi ajada ja tundmine läheb suu-reks.“ Taan. 12, 4.

Kristus ise juhib tähelepanu Taanieli raa-matule öeldes: „Kui teie nüüd näete selle hirmsa ärakaotamise töö, mis öeldud on prohvet Taa-nieli läbi, seal pühas paigas seisvat (kes seda loeb, see pangu tähele), siis põgenegu need, kes Juuda maal on, mägede peale.“ Matt. 24, 15. Seega Kristuse sõnade järele on võimalik proh-vetikuulutusi mõista. On see nii, siis on meie kohus neid uurida. Vastasel korral võib meid tabada mõni üllatus, nii kui vanasti juute, kes põlgasid ära Messia, keda nad ootasid. Seda hädaohtu ette nähes andis Joosavat Iisraelile nõu: „Uskuge Jehoova oma Jumala sisse, siis saate teie kinnitatud; uskuge tema prohveteid, siis lähevad teie asjad hästi korda.“ 2. Aja 20. 20. See nõuanne maksab ka uue seaduse ajal igale kristlasele, nii kui seda leiame Peetruse kirjast: „Ja meil on veel kindlam prohvetisõna, ja teie teete hästi, et teie seda tähele panete.“ 2. Peetr. 1, 19.

M. B.

Jumala kogudus tagakiusamistes

Jumala kogudust, tema võitlust, ajalugu ja kannatamist tagakiusamistes nägi prohvet järgnevalt:

„Ja suur imetäht ilmus taevas: Naine, rietatud päikesega ja kuu tema jalge all, ja tema peas pärg kaheteistkümnest tähest. Ta oli käima peal ja kisendas lapsevalu ja tal oli suur valu sünnitades. Ja teine imetäht ilmnis taevas, ja vaata, suur tulipunane lohe, seitsme peaga ja kümne sarvega, ja ta peade peal seitse ehissidet. Tema saba pühkis ära kolmanda osa taevatähti ja viskas need maa peale. Ja lohe seisis naise ees, kes oli sünnitamas, et niipea kui ta on sünnitanud, neelata lapse. Ja naine tõi ilmale poeglapse, kes peab raudkepiga karjatama kõiki paganarahvaid. Ja naise laps kisti Jumala ja tema aujärje juurde. Ja naine põgenes kõrbe, kus temal oli Jumala valmistatud ase, et teda seal toidetaks tuhat kakssada kuuskümmend päeva.

Ja sõda tõusis taevas: Miikael ja tema inglid sõdisid lohe vastu, ja lohe sõdis ja tema inglid. Ja ta (lohe) ei saanud võimust ja nende aset ei leitud enam taevast. Ja suur lohe, see vana madu, keda hüütakse Kuradiks ja Saatanaks, kes eksitab kogu maailma, visati maa peale, ja tema inglid visati välja ühes temaga.

Ja ma kuulsin suure hääle taevas ütlevat: „Nüüd on õndsus ja vägi ja kuninglik valitsus saanud meie Jumala ja meelevald tema Kristuse kätte, sest et on välja visatud meie vendade süüdistaja, kes nende peale kaebab meie Jumala ees päevad ja ööd. Ja nemad (kogudus) on tema võitnud Talle vere tõttu ja oma tunnistuse sõna tõttu ega ole oma elu armastanud surmani. Seepärast olge väga rõõmsad, taevad, ja teie, kes seal sees elate. Häda maale ja merele, sest et kurat on tulnud maha teie juure ja tal on suur viha, sest ta teab, et tal on pisut aega.

Ja kui lohe nägi, et ta oli visatud maa peale, kiusas ta naist, kes oli toonud ilmale poeglapse. Ja naisele anti kaks suure kotka tiiba, et ta lendaks kõrbe oma paika, kus teda toidetakse aeg ja kaks aega ja pool aega eemal maa palge eest. Ja madu purskas oma suust vett naise järele otsegu jõge, et ta tema jõevooluga ära uhuks. Aga maa aitas naist ja maa avas oma suu ja neelas ära jõe, mille lohe oma suust välja ajas.

Ja lohe sai vihaseks naisele ja läks sõdima nendega, kes naise seemnest olid üle jäänud ja peavad Jumala käske ja kelledel on Jeesuse tunnistus. Ja ta jäi seisima mere liivale.“

Joh. ilmut. 12. ptk.

Selles nägemuses nägi Johannes mitmesuguseid pilte Jumala koguduse ajaloost.

Esimene pilt: N a i n e.

Prohvet nägi imetähte taevas. Taeva all tuleb mõista Jumala aujärge, sest on olemas kolm taevast: õhu taevas, planeedi taevas ja Jumala aujärje taevas.

Naine tähendab kogudust. Puhas naine on Jumala puhta koguduse sümbol ja langenud naine (Ilm. 17, 3—5) langenud maailmliku koguduse tähendus. Kristus on Jumala koguduse mees ja pea, „sest mees on naise pea, nõnda kui ka Kristus on koguduse pea, tema on ihu õnnistegija... See saladus on suur; aga ma räägin Kristusest ja kogudusest,“ õpetas ap. Paulus. Eves. 5, 23. 32.

Kaksteist tähte kroonis Jumala kogudust. Need on kaheteistkümne apostli puhas õpetus, sest kogudus peab olema „rajatud apostlite ja prohvetite alusele, kus Jeesus Kristus ise on nurgakivi.“ Eves. 2, 20.

Naine — Jumala kogudus oli rietatud päikesega, see tähendab evangeeliumi valgusega, mille tõi Kristus inimesile, nii kui evangelist Johannes kirjutab Kristusest, et ta on „see tõeline valgus, mis valgustab iga inimest.“ Joh. 1. 9.

Kuu oli aluseks naisele, millele ta toetus. See on vanaseaduse prohvetikuulutused. Nii kui kuu laenab oma valguse päikeselt, nõnda ka vanaseaduse prohvetid ennustasid elupäikest — Kristust, ja kogudus ootas teda — oli lapsevaevas.

Teine pilt: L o h e.

Lohe, kes seisis naise — koguduse — vastu, on saatan. Ta on Jumala ja tema koguduse ürgvaenlane. Tema algas võitlust taevast Miikaeli ja tema inglite vastu. Miikael on Jumala Poja nimi taevas. Lohe ässitas inglid Miikaeli vastu ja nii tekkis sõda taevast õiguse ja vale vahel, valguse ja pimeduse vahel. Lohe kaotas taevast ja ta heideti ühes oma pooldajate inglitega taevast maha maa peale. Langenud inglid oli üks kolmandik inglite koguarvust, kes asusid mässaja poolele. Need on nüüd kurjad vaimud või deemonid, kelle juhiks on lohe — saatan ehk kurat.

Lohe nähes, et oli kaotanud taevast, jatkas maa peal võitlust. Maa oli veel patuta ja esimene inimene süütu ning langemata. Lohe, vana madu, astus esimese inimese kodusse, Eedenisse ja valetas Eevale, süüdistades Jumalat ja tuues kahtlust inimese südamesse. Eeva

uskus saatana valet ja sõi keeldud viljast, andes seda ka oma mehele ja nõnda oli patt tulnud maailma ja saatana toonud vastuhakkamise inimesesse. Inimene kaotas oma Eedeni kodu, teda aeti sealt välja, nii kui lohegi eemaldati taevast.

Inimesele töötati Lunastaja. Naise seemnest pidi tulema keegi, kes rõhub lohe pea. Inimese järeltulev sugu ootas seda Lunastajat. Abel tõi altarile ohvritalle, kes oli Lunastaja sümbol. Lohele ei meeldinud see ja ta kihutas Kaini viha üles Aabeli vastu. Tekkis võitlus kahe venna vahel. Üks vend esitas Jumala plaani ja kogudust, teine saatana kogudust ja lohet. Ja Kain tappis Aabeli. See oli koguduse esimene tagakiusamine maa peal, mida lavastas lohe oma tööriista Kaini läbi. Sellest ajast peale on lohe oma kurjade tööriistade läbi ikka taga kiusanud Jumala kogudust. Ta on selleks kasutanud maiseid võime, kuningaid ja keisreid, riiklike ja kiriklike abinõusid. Lohe seitse pead ja kümme sarve ja kümme kuninglikku ehissidet tähendavadki neid võime ja valitsusi paganlikus ja kristlikus Roomas ja Rooma maa-alal, kes kogudust taga kiusasid.

Kolmas pilt: Poeglaps.

Naine oli käima peal ja sünnitas poeglapse. Poeglaps on Kristus, kes sündis koguduses neitsist Maarjast Püha Vaimu läbi. Nägemuses toodud naine ei tähenda mitte Maarjat, sest teised ennustused nägemuses ei ühtu Maarja elulooga. Naine on kogudus. Kristus sündis koguduses. Kogudus ootas Messiat. Prohvetid ennustasid temast, et ta peab tulema. Ja kui ta tuli, siis kiusati teda ja kogudust lohe poolt.

Neljas pilt: Lohe võitlus poeglapse vastu.

Paganlik Rooma lohe mõjul kiusas Kristust. Niipea kui Jeesus oli sündinud ja Herodes hommikumaa tarkadelt ei saanud teada, kus poeglaps aset oli, ta laskis hukata tuhandeid väikesi poeglapsi, et seega ka Jeesust surmata. Aga see ei läinud tal korda, sest Jeesuse surmamine pidi toimuma teisel ajal.

Kui Kristus oli astunud avalikkuse ette ja end ristida laskis, tormas kurat tema juure kõrves ja kiusas teda. Ta löödi tagasi. Nüüd algas lohe Kristuse jüngrite seas oma kurja tööd. Uhe mehe valis lohe oma tööriistaks. Juudas müüs Kristuse kolmekümne lõhetüki eest, millise töö lohe tasus nõõritükiga Juudasele... Kristus vangistati, teotati, piinati. Demonid võidutsesid ja kurat rõõmustas. Rooma valitsus, olles lohe tööriist, mõistis Kristuse surma ristipoomisega. Alatuma ja piinarikkaima

surma mõtles lohe oma vastasele — Miikaelile. Kristus suri Kolgatal ja maeti maha. Nüüd võidutsesid kurjad jõud. Maetud on tõde ja haud pitsoriga suletud... Aga Tõde tuli välja hauast. Ei teda suutnud hoida Rooma pitsoriga lohe plaan. Kristus tõusis üles ja läks taevasse oma Isa juure. Lohe oli jällegi kaotanud.

Viies pilt: Lohe jätkab võitlust.

Lohe nähes, et ta oli kaotanud esimese lahingu taevas Miikaeli vastu ja teise maa peal, jätkas oma võitlust Kristuse koguduse vastu. Ta kasutas oma plaani teostamiseks kõigepealt paganliku Rooma valitsejaid ja hiljem kristliku Rooma valitsejaid.

Paganlik Rooma tahtis noore ristiusu juurteni hävitada. Ta viis uue usu pooldajad lõvide ette tsirkuse areenile; keiser Nero põletas kristlasi tõrvikutena omas suveaias; keiser Diokletianus tarvitas kõige karmimaid abinõusid Kristuse järglaste vastu, aga ikka kasvas ristiusk ja lohe kaotus oli kindel ja ühel päeval pidi hüüdma julm Rooma keiser Julianus: „Kalilealane, sa oled võitnud!“

Aga lohe ei anna veel alla. Ta hakkas hoopis peenemal kombel koguduse vastu sõdima. Et ristiusk vallutas paganliku Rooma, siis lohe leidis paganliku ja ümberpöörmatu Rooma keisri Constantinuse, kes aastal 321 tunnistas ristiusu riigiusuks, ja sellel teel tegi ta ristikoguduse, kes seni oli olnud taevase Kuninga uhke pruut, Rooma keisri alandlikuks teenijatüdrukaks. Paganlik keiser nimetas ennast „Pontifex Maximuseks“, — kiriku ülempiiskopiks.

Päikesepäev (pühapäev, Dies Solis) sai siit oma alguse ristikoguduses. Seni pühitseti Issanda hingamispäeva, laupäeva kristlaste seas ametliku pühana, nüüd paganlik keiser seadusega käsib kõigil pühitseda püha päikesepäeva. Nüüd seab lohe ametisse kõrgeid kiriklike võimukandjaid, nüüd algab suur tormijooks sellistele kohtadele, nüüd üks auahne piiskopp tõrjub teise välja ja nõnda viimaks kujuneb lohe meistersaavutus, — paavst astub troonile.

Suur kogudus oli muutnud oma põhimõtet, oli ära heitnud oma taevase juhi, kes ütles, et te ei pea maa peal kedagi isaks hüüdma (Matt. 23, 9.), kuna langenud kogudus nimetas surelikku inimest „Pühaks Isaks“. Ja see „maapealne jumal“ kasutas oma võimu agaralt. Ta andis välja seadusi ja korraldusi, mis pole kooskõlas Pühakirjaga, ta seadis troonile ja lükkas troonilt valitsejaid, ta kõrvaldas teelt teisitimõtlejaid, viies neid tuleriidale, naljutades vanglais, venitades piinakambreis ja mõistes neid surma inkvisitsioonikohtuis.

Ajalugu räägib, et 50—100 miljoni inimest on hävitanud kristliku Rooma võim 1260 aasta jooksul, s. o. 1798. aastani, mil Prantsuse revolutsiooni tribunaali käsul selleaegne paavst Pius VI vangistati.

Tõesti, lohe võimutses pimedal keskajal. Langenud kogudus oli joobnud pühade verest, nii kui Joh. ilm. 17, 3—7 kirjeldab. Kuhu jäi tol raskel ajal puhas kogudus, keda taga kiusati lohe poolt? „Naine põgenes kõrbe...“, et teda seal toidetaks tuhat kakssada kuuskümmend päeva-aastat! Valdeslased, hugenotid ja teised keskaja usklikud pidid elama redus ja pöranda all. Nad asusid sageli mägestikes ja mujal, et varjul olla võimutsevate paavstide, piiskoppide, inkvisitsioonikohtude, jesuiitide ja teiste tagakiusajate eest, kes Kristuse nimel pühade verd nõudsid. Neid aeti taga kui metsloomi ja põlati kui inimsoo jäätiseid. Ketserile, nii hüüti kirikuvastaseid, ei tohtinud keegi armu anda, ta oli kiriku poolt neetud, seltskonnast välja tõugatud ja üldise põlu all. Aga Jumala silmis oli ta siiski Tema ainus õige ja puhas kogudus ning elas kõrves, redus ja varjul 1260 aastat.

Samal ajal, kui Jumala kogudus oli redus, „maa aitas naist ja maa avas oma suu ja neelas jõe, mille lohe oma suust välja ajas“. Kui maa poleks selle keskaja inkvisitsiooni-võimu veevoogu ära neelanud, oleks lohel tõesti korda läinud Jumala kogudust hävitada. Mil viisil aitas maa naist?

Reformatsiooni läbi.

tõkestati lohe tegevus. Langenud kirik oli pattudes. Preestrid, kardinalid ja paavst elasid ebamoraalset elu, pidutsesid ja pillasid raha. Kirikukassa oli tühi. Selle täitmiseks mõeldi välja pattude andeksandmise sedelite müük. Keegi toores ja ahne munk Tetzl saadeti Saksamaale neid sedeleid müüma. Ta pakkus suurte lubadustega neid sedeleid. Neid sai tehtud pattude eest ja ka tulevaste pattude jaoks ette. Maksa ainult ohtralt. Ka surnute patud andestati. Kui raha ohvrikasti põhjas kõliseb, siis hing vabaneb kohe puhastustulest ja läheb taeva. Rahvas, kellelt oli võetud Jumala Sõna, uskus seda hirmsat valet ja tõi oma viimse oma hinge lepituseks.

Seda kohutavat pettust jälgis dr. Martin Luther, Vittenbergi ülikooli professor ja vaimulik. Ta ei võinud seda tegevust enam taluda ja 31. okt. 1547. aastal ta lõi Vittenbergi kiriku uksele 95 küsimust paavstile, milles protesteeris Rooma kiriku valeõpetuse ja tegevuse vastu. Sellest samast kasvas protestantism katoliku kiriku vastu; sellega kõigutati usku katoliku valeõpetusse ja langenud vaimulikkude tegevusse. Ehkki lohe ka tahtis hävitada Lutherit, ei läi-

nud see tal korda nii kui see küll teostus Hussi ja Hieronimuse ning teiste juures. Lutheri protestantism lõi uue suure liikumise, reformeeritud kiriku. Valitsejate silmad avati katolitsismi valeõpetusele ja väärtgevusele. Nad löid endid lahku Roomast, võtsid oma kaitse alla tagakiusatud ketsereid, asutasid uued palvelad ja kirikud ning seega maa aitas naist, et lohe veevool teda ei saaks uputada. See kõik oli Jumala prohvetlikus plaanis ette nähtud.

Kuues pilt: Lohe võitleb ülejäänutega.

„Ja lohe sai vihaseks naisele ja läks sõdima nendega, kes naise seemnest olid üle jäänud ja peavad Jumala käske ja kellel on Jeesuse tunnistus.“

Reformatsioon ei jäänud oma põhiprintsiibile, Piiblile, truuks. Ta on siiski „üle võtnud“ katoliku õpetust oma kirikusse. Ta võttis üle katoliku kiriku poolt tunnustatud päikesepäeva, lasteristimise ja ka muud õpetused, mida Piibel ei õpeta ja mis on vaid traditsioonid. See oligi lohe plaan, et nõnda reformeeritud eksitada ja viia langusele. Ja jälle räägib ajalugu, et reformeeritud on ilmutanud lohe vaimu. Saksamaal, juba Lutheri päevil reformeeritud või protestandid olid nõus, et surmati neid, kes ristisid täiskasvanuid ja mitte lapsi. Sedasama vaimu ilmutasid protestandid Inglismaal ja mujal, kuhu reformatsioon oli tunginud.

Kas tõesti lohel läheb korda hävitada puhta koguduse valgus ja ehe? Prohvet näeb, et lohe võitleb lõpul „ülejäänutega“. Kes on need? Nende tunnus on Jumala käsud ja Jeesuse tunnistus. Nad on naise seemnest, s. o. Jumala kogudusest üle jäänud. Mis on ülejäänud? Kui kõik on otsas, enamus ainek on kulutatud või kaotatud, peale õige vähese osa, siis seda nimetatakse „ülejääk“. Nii ka naise seemnest, Jumala kogudusest peab olema aja lõpul „ülejääk“. Lohel on korda läinud naist petta. Igal ajastul on ta koguduse vastu töötanud ja võidelnud, et tagasi teha kaotust, mille ta taevast kaotas. Lõpu ajal ta on aga eriti vihane ülejäänutele, kes peavad Jumala käske ja kellel on Jeesuse tunnistus. Kõik ristikogudused maa peal, peale ühe, on võtnud endale muudetud kümme käsku ja pühitsevad päikesepäeva. Ainult üks on üle jäänud, keda kõik teised kogudused hülgavad, kes võitleb Jumala õigete käskude ja Jeesuse tunnistuse eest. Selle koguduse vastu on lohe vihane ja sõdib nendega. Ta tahab hävitada viimse tõe hääle. Kas teostub see temal?

Seitsmes pilt: Naise võit.

„Ja ma nägin otsekui klaasmerd segatud tulega ja neid, kes olid võidu saanud metsali-

sest ja ta kujust ja ta nime arvust, seisvat klaas-
mere ääres, Jumala kanded käes. Ja nad laulsid
Jumala sulase, Moosese, laulu ja Talle laulu
üteldes: „Suured ja imelised on Sinu teod, Is-
sand Jumal, Kõigeväeline! Õiged ja tõelised on
Sinu teed, Sa rahvaste kuningas!“ Joh. ilm.
15, 2. 3.

See pilt on tulevikupilt. See on aeg, mil
võitjad usklikud on Jumala ees. Nad võitlesid
maa peal lohe vastu, kes töötas metsalise läbi
(Ilm. 12. ja 13. ptk.). Aga nad jäid truuks

Jumala käskudele ja Jeesuse tunnistusele. See
Jumal toob neile oma Poja läbi võidu. Ta saa-
dab oma Poja neid lunastama just siis, kui võit-
lus kõige ägedamaks läheb. Ta Poeg ilmub siis
taevapilvedel kui Kuningas. Siis täitub aasta-
tuhandete soov — Jumala maapealne õige üle-
jäänud kogudus ühendatakse taevasega. Siis täi-
tub adventlootus, tuleb Jeesus Kristus ja algab
igavene elu Jumala pühas ja õiges valitsuses,
kuhu lohe enam ei pääse, sest Kristuse jälle-
tulek on lohe jäädav hävitamine.

Ed. Mägi.

Ürgse looduse keskel

4

W. Schaepler

Pioneersõidud.

Ma ei ole kunagi korrapäraselt päevikut pi-
danud, seepärast on võimatu teatavaid üksikuid
reise kirjeldada. Jutustan kokkuvõtlikult, kuidas
toimub suurtes metsades reisimine, mis vahel on
„põrgusõidud“ „rohelises põrgus“.

Indiaanlaste suguharud elavad oma erinevu-
sile vastavalt jõe- või metsa-indiaanlastena. Esi-
mesed elavad arvukate jõgede ja laguunide
ääres. Nad on oma eluviisile vastavalt head
kanuuehitajad, sõudjad ja võrratud ujujad. Neid
suguharusid on kerge külastada, kuna kogu tee-
kond toimub kanuus. Raskem on juure pääseda
metsa-indiaanlastele, kes elavad sügaval teetus
ürgmetsas ja on hajutatud üle hiigelsuure maa-
ala, kus on ohtlikke jõgesid ja salakavalaid soid.
Nagu nende asukoht ja eluviis erinevad jõe-
indiaanlaste omist, nii erinevad nende loomuli-
kud kalduvusedki. Nad on kujuteldamatuist
aegadest saadik kütid ja omavad rändlindude
orienteerumisvõimet. Nad saavad läbi ilma
kaardi ja kompassita ning on seetõttu võrratud
teeleidjad. Olen sageli imetlenud nende jälgede
lugemise oskust, linnuhäälte, loomahääletsuste,
lõhnade ja loomade eluviiside põhjalikku tund-
mist. Nad on imetlemisväärased vibukütid, mis
ühes nende julguse ja piiritu vastupidavusega
neid teeb vahvaiks sõdijateks. Kui nad on jõ-
gede ääres sündinud, siis nad on isegi head
kanuumehed. Olen nendega sõitnud aastaid ja
mul pole olnud ühtki tõsist õnnetust, mis peale
Jumala kaitse on metsinimeste osavuse teene.

Siin üks näide metsatundmisest. Meie, pealik
Schanqui, kaks kampa-indiaanlast ja mina, käi-
sime ühel hommikul tihedalt kinnikasvanud met-
sateel, et otsida minu maja põranda jaoks tea-
tavat liiki palmipuud. Äkki pealik seisatas ja
soovitas mitte enam samal teel edasi minna,

vaid võsanoaga raiuda poolringi uus läbipääs,
kuni me mõnisada meetrit edasi ülalpool jälle
jõuame vanale teele. Teised nõustusid otsekohe,
kuigi ei nähtunud märkigi hädaohust ega midagi
sellesarnast. Umberringi kõlasid linnuhääled sel-
ges hommikuõhus. Küsisin teelt lahkumise põh-
just. Kolm indiaanlast seletas mulle: Paljude
linnuhäälte hulgas oli ka teatava linnu häda-
kisa, mida see toob kuuldavale ainult siis, kui
keegi tungib tema pesa kallale. Ainus loom, kes
seda teeb, on väga mürgine ja karmas liaanide-
madu, kes sööb linnu mune ja poegi. „Sa ei
suuda oma relva küllalt kiiresti tõsta, kui madu
meile tihnikus kallale tungib“, ütles pealik,
„seepärast hoidugem mao eest.“

Minu reisudel olid mitmesugused eesmärgid:
õppida tundma piirkonda, luua indiaanlastega
sõprussidemeid, külastada usklite indiaanlaste
gruppisid, täita metsinimeste kutseid ja kanda
evangeeliumi kaugemale metsadesse. Arstlik
misjonitöö on nende reisidega lahutamatu seotud.
Sageli tõime neilt reisudelt enne ja pärast
vihmaeega ka toiduaineid ja vahetuskaupa, või
otsisime indiaanlastega ehitusmaterjali. Kasuta-
sime võimalikult kanuusid, erijuhtumeil kitsaid
metsaradu. Nii vaevaline kui reisimine troopika-
metsades ongi, nii suurepärase ja õpetlik on see
teisest küljest metsinimeste saatel, kes neis
võsastunud metsades end tunnevad kodus ning
keda võisin täiesti usaldada.

Minu reisivarustus oli lihtne. Kaks 35 cm³
mahuga puukastikest sisaldas tähtsaima. Esime-
ses olid arstimid ja instrumendid, fotoaparaat
ning enese hoolitsemise esemed nagu kamm,
hambahari ja raseerimisvahend. Mõned arvavad,
metsaelaniku esimeseks tunnuseks on see, et ta
end ei raseeri ja ka muidu end hooletusse jätab.
See on väär. Teine kastike sisaldas üksteisesse

asetatuna keedunõud, veekannu, taldriku, tassi, toosid soola, suhkrut jne. jaoks. Voodiriided hoidsin „bolsas“. See on ürgmetsas tavaliselt kasutatav kummeeritud riidest õmmeldud ümara põhjaga kott, umbes meeter pikk ja poolemeetrise läbimõõduga. Eriliselt kinniseotuna on see kott täiesti veekindel, isegi seda vette visates või kui see on seisnud päevi vihma käes. Samuti kaitseb ta riideid ja vaipu ämblike, skorpionide ning sipelgate vastu, kuna need kummit ei hammusta. Kanuus kasutatakse seljakotti istepadjana. Paadi ümberminekul tal on ujumisvõõomadused: ta ujub päevade viisi nagu kork ja omab suurt kandejõudu.

Minu voodi oli välivoodi, mille võtsin kaasa ainult väiksemate reisude puhul. Pikemaile, eriti läbi metsa toimuvale reisudele, kus kõike tuleb kanda, kasutasin maaniiskuse kaitseks ainult kummivaipa. Sellele asetasin puuvillamadratsi, mis oli umbes 7 cm paks ja õmmeldud nagu vateeritud tekk, sellejuure villane vaip kargeteks hommikutundideks, ja üle kõige vältimatu ning hädatarvilik moskiitovõrk. Teine kummikott sisaldas väikeses kotikesis aluspesu vahetamiseks, suhkrut, riisi ja sellesarnast toidutagavara ning karpe piimaga. See reisukraam oli kõik, mida vajasin laagrieluks ja mida saadi kergesti kanuusse mahutada ning metsas indiaanlaste poolt õlal kanda. Isikliku varustusena kandsin vööl võsanuga, jahinuga ja revolvrit, mis sai paljudele madudele saatuslikuks, siis veel välipudelit ning veekindlat nn. leivakotti, mis ei sisaldanud küll leiba, aga muidu kõige tarvilikumad: kompassi, tikke, taskulampi, piiblit, süstlit ja torukest vahenditega palaviku, ussihammustuse ja tugevasti verdjooksvate haavade nagu noolehaavade puhul, õmblustarbeid, väikesi plekktoose arstimite, märkmiku ja pliiatiga, päikesepriile ja padroneid.

Minu toidu „tsiviliseeritud“ osa oli piimariis, mida võin tüdinematult süüa igapäev. Muidu sõin sama toitu, mida sõid minu indiaanlased: yukat, mis on väga hea, kui ollakse näljane, banaane, suitsutatud kala, keedetud mune,

puumeloneid, mil pole küll täiesti meie melonite maitse, ja suhkrupilliroogu.

Meid kõnetas üks pealik, kes tahtis mune tuletikkude vastu vahetada. Ta sai soovitu ja andis meile selle eest üheksa muna, mille headust ta kinnitas sõnade ja liigutustega. Keetsime munad kõvaks ja hoidsime lõunasöögiks. Lõuna ajal kanuus mune avades leidsin, et esimene muna oli hea, teised aga sisaldasid kanapoegi, kes päeva või kahe päeva pärast oleksid välja tulnud, kui neid oleks lastud välja haududa. Pettunult viskasin ühe muna teise järele jökke. Metsinimesed aga õpetasid mind, ma olevat halva muna ära söönud ja head ära visanud.

Muna on nende maitse järele hea alles siis, kui ta sisaldab liha. Tõesti olen kõigi kampa indiaanlaste juures leidnud kombe, keeta mune päev või kaks päeva enne kanapogade väljatulemist. Metsinimesed kinkisid tihti selliseid ürgmetsa-delikatesse sõprusmargina.

Mulle pakuti veel üht delikatessi: ürgmetsamarmelaadi! Kui metsmehed on lasknud suute sini-rohelise papagoi, nad avavad tema pugu ja tühjendavad selle. Sisu koosneb peeneks maititud pähkleist ja metsviljust, mis ei näi sugugi eba-meeldiv, kuna papagoil puudub sülg. Mulle maitstes siiski omanäritud banaan rohkem.

Minu reisukaaslased olid ikka misjoni-indiaanlased, kes tegid reisu kaasa vabatahtlikult ja minuga ning minu eest panid elu kaalule. Pikale sõidule võtsime meelsasti kaasa mõne naise. Nad olid keetjad ja me hindasime nende teeneid eriti, kui olime õhtuti väga näljased ja leidsime valmis toidu eest, niipea kui olime laagri püstitanud. Ei ole raske neile pisut „valget“ kokakunsti õpetada. Minu naisel oli Sutchique misjonijaamas kampaatüdruk, kes õppis valmistama ehtsaid valgete toite.

Naiste osavõtt ekspeditsioonist on metsinimesile absoluutseks tõenduseks, et tullakse rahulike eesmärkidega. Nii olid need kampa naised meile palju paremaks kaitsevahendiks kui seda oleks masinlik relv. (Järgneb.)

Võimalusi suvel

On saabumas suvi ja seega on aeg mõelda oma tervise karastamisele. Suurem terviseallikas kui kõik muu on päike, mis on õieti kogu elu aluseks. Alasti andudes päikese mõjule lahtuvad meie erutused ja rõhutatud meeleolu, ärkab uuesti töörõõm ja kasvab usaldus oma võimetusse. Päike kaitseb meid haiguste eest ja parandab meie vead.

Eriti peame mõtlema naha tervisele. Nahk on tähtis organ meie kehas, tähtsam kui me seda harilikult aimame, kuna ta vabastab keha mürgistest ainetest, reguleerib keha soojust, võtab vastu mõjusid välisilmast ning toetab isegi kopsude ja neerude tegevust. Kuigi higinäärmed võtavad vastu vähe hapniku, siiski nahk hingab alatasa. Me võime märgata, et kui nahk on valgusest lahutatud kinnise riitusega pika talve kestel, siis on ta muutunud valgusenäljaseks. Naha valgusenälga me peaksime hakkama kustutama juba võimalikult kohe; seega võib nõrgestatud elujõudu uuesti elustada.

Tervel kehal on alati vajadus rohkesti eristada. Me peaksime seda toimet soodustama kehalise tööga, matkamise või mängimisega. Istuva eluviisi juures läheb higistamisvõimalus kaduma, ja seda tuleb kahjatseda, sest higistamine on loomulikem tee mürgidest vabanemiseks. Ja kui tänulik on nahk valguse eest, nähtub sellest, et valguse mõjul tekivad vitamiinid nahas, elustub ainetevahetus, suureneb mahlade eristus kõhus, korrastub sisenõristus ja paraneb verekoosseis.

Seega meil on küllalt põhjust naha eest hoolt kanda. Meie keha ei sisalda ilmaaegu kaks miljonit higinääret. Juba higiaugud, mis ei ole paljale silmale alati nähagi, teostavad tähtsa töö. Peale selle rasvanäärmed annavad vajalise määrde, et nahk oleks pehme. Higistamisel eristunud ained tuleb nahalt kõrvaldada pesemise teel. Kui aga higiaugud on suletud, siis on higistamine takistatud ja pealegi rasvaine ei saa täita oma ülesannet ning nahk jääb tegevusvõimetuks. Higinäärmed puhastavad vere mürgistest ainetest ning ühtlasi reguleerivad naha soojust. Higistamisel tekib kehas tarvilik reaktsioon. Esialgu pealmised veresooned laienevad ja neis toimub jõulisem verevool. Siis kui higi nahal aurab, muutub nahk külmaks. Seetõttu naha veresooned tõmbuvad koomale, veri hakkab voolama aeglasemalt, seega väheneb aga ka auramine ja jahenemine. Kui aga nahk on takistatud oma tegevuses valguse-, õhu- ja vee-ravi puudusel, siis võivad kergesti tekkida kül-

metushaigused, millisele hädahoole on harilikult toainimesed välja pandud.

Leidub tänapäevgi veel õhu- ja valgusepõlgajaid inimesi, kes sulgevad pääsu värsketele õhule ja heledale valgusele. Need inimesed, kes käivad õhemates riides, võib-olla puuduse tõttu, on rohkem kaitstud ilmastiku mõjude vastu. Ei ole paremat kaitsevahendit kui terve nahk, mida veri ise soojendab.

Vaheldust on tarvis ja vaheldust peame oskama ära kasutada. Liialdustest peab hoiduma. Suplus vabas looduses peaks olema lühiajaline; see on kehale kõige tervislikum. Kui laskume külma vette, siis tõmbuvad välimised veresooned koomale ja suurem verehoovus tungib keha sisemusse; see ergutab siseelundeid ja karastab lihaseid. Kauane veesolemine aga muutub vereringvoolule takistuseks.

On loomulik, et igaüks soovib ilusat nahajume ja püüab kõrvaldada nahalt inetud ilmutused. Kuna nahk on eritusorgan, siis on ta muutustele ja vigadele välja pandud, ja tihti ei aita välised ravid, vaid haiguse põhjust tuleb otsida ainevahetuse ja sisenõristuse rikest. Neid rikkeid tuleb ravida keha ravimisega. Aga ka terve nahk võib hädast välja aidata.

Tõepoolest nahahaige võib kadestada usse, kes võivad iga kevade ära heita vana naha ja niiõelda sündida uuesti. See asjaolu peaks meid õhutama oma naha eest hoolitsema. Valguse, õhu ja vee mõjust oleme rääkinud. Ka toitumisest oleneb palju. Naha terviseks on vajalikud vitamiinid, mis leiduvad taimsetes toortoitudes. Soovitatakse piima, lehe- ja juurvilja, marju ja puuvilja.

See käärilõige kujutab meile taimelapsi. Siin on väike tamm, kes veel ei tea, kui suureks ta kord saab; kuusk, kes on vähem kui rohukõrs; lumekelluke, kes saab endale toidu oma sibulast; rukki-idu, kes vaevalt erineb teistest kõrtest; oa-taim, kes on oma seemnepooled kaasa toonud; kartuli-taim, kelle mugul mullas närbub, kuna ta annab kogu oma jõu ja toidu noorele taimekesele.

Looduse ärkamine

Soojalt paistab päike helesinisest kevadtaevast ning sunnib põgenema lume ja jää. Maapõue soojenedes ärkavad seemneterad pikast talveunest. Seemned on külvanud aednik ja põlumees, või nad on ise maha varisenud lillelt ja puult ning on kattunud mullaga. Kõigil neil oli seal talve kestel väga mõnus: külm ja torm ei pääsenud neile ligi ega saanud neile kahju teha. Nüüd koputab naeratav päike nende uksele ja äratab nad unest. Talve rahu on mõjunud neile kosutavalt. Nad on täitunud mahlagaga ja muutunud eriliselt elujõuliseks. Neis nagu pakitseb midagi ja otsib väljapääsu. Nüüd soojuse mõjul tungib idu seemnetest läbi otse maa sisse ja teine idu tungib üles maapinna poole. Päike meelitab taime mullapõuest välja valguse võimusesse, kus puhuvad soojad kevadtuuled.

Kuidas seemneivad mullas idanevad ja kuidas eod mullast välja tungivad, seda me ei saa näha, küll aga võime seda endale ette kujutada. Iga seemneiva, olgu see väikese taime või suure puu oma, sisaldab endas kogu taime või puu juured, tüve, oksad ja lehed nende algkujus. Kuidas need kõik väikesesse seemnesse mahuvad, seda teab ainult Looja. On suur ime, kuidas väikesest seemneivast kasvab suur puu. Taimede kasvamine, õitsemine ja viljakasvatamine rõõmustab meid kõiki ülimal määral. Taimed teevad looduse meeldivaks.

Samuti rõõmustab Jumal nende inimeste üle, kes käivad tema teedel, teevad tema tahtmist. Annaks Jumal teile hea tervise, selge meele ja armastava südame, et oleksime tahtlikud austama Jumalat ja teenima ligimest. Püüame kõigile rõõmu valmistada, olgu need kas oma vanemad ja õed-vennad, või õpetajad, sõbrad ja tuttavad. Nõnda tegutsedes me maitseme oma elus suurimat rõõmu ja rõõmustame. Jumalat, kes meile elu on annud. Piibel võrdleb ustavaid ja häid inimesi viljakandjate puudega, mis on istutatud vete ääre.

„Õnnis on inimene, kes ei käi õelate nõu järgi, ega seisa patuste tee peal, ega istu pilkajate killas. Vaid kel on hea meel Jehoova käsuõpetusest ja kes uurib ta käsuõpetust ööd ja päevad. Siis on ta otsegu veeojade äärde istutatud puu, mis oma vilja annab omal ajal ja mille lehed ei närtsi, ja kõik, mis ta teeb, läheb korda. Mitte nõnda ei ole õelad, vaid nad on kui haganad, mis tuul laiali ajab. Sellepärast ei jää kahtlus püsima, ega patused õigete koguduses. Sest Jehoova tunneb õigete teed, aga õelate tee läheb hukka.“

„Meie Aeg“ ilmub kord kuus. Toimetus ja talitus Tallinnas, Merepuiestee 14-a. Vastutav toimetaja: M. Bärengrub. Abitoimetaja: H. Pilt. S. P. A. Eesti Liidu väljaanne. Tellimine kõigist postiasutustest. Tellimishind aastaks 2 kr. 50 s., poolaastaks 1 kr. 30 s.

Tallinna Eesti Kirjastus-Ühisuse trükikoda, Pikk tän. 2.

Ilmunud 17. mail 1939.

HIND 25 SENTI.